

KATEDRA
PSYCHOLOGIE

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

***Nová metodika pro
posuzování psychické
způsobilosti k řízení
v ČR***

Matúš Šucha, Dana Černochová, Lenka Šrámková,
Vlasta Rehnová, Petr Zámečník

Obsah

1. Východiska nové metodiky a představení projektu
2. Výběr metod a konstrukce nové metodiky
3. Sběr dat
4. Struktura nové metodiky
5. Dostupnost a termín vydání

1. Východiska nové metodiky a představení projektu

Metodika vzniká v rámci projektu Ministerstva vnitra ČR (Bezpečnostní výzkum) s názvem „*Sociopsychologická analýza řidičů s dosaženým počtem bodů 12 v bodovém systému a vývoj metodiky pro posuzování psychické způsobilosti pro řízení v rámci dopravně-psychologického vyšetření*“.

Hlavními cíli projektu jsou:

1. Popis **sociodemografických a osobnostních vlastností řidičů s dosaženým počtem bodů 12**, nebo po odebrání řidičského oprávnění (*referát Mgr. Zámečník*).
2. Příprava **metodiky pro vyšetřování v rámci dopravněpsychologického vyšetření**.

Projekt řeší Katedra psychologie FF UP v Olomouci (příjemce) spolu s partnery (ADP ČR a Hogrefe-Testcentrum). Doba řešení projektu 04/ 2013 – 12/ 2015.

1. Východiska nové metodiky a představení projektu

Na semináři Asociace dopravních psychologů proběhla v květnu 2013 anketa, ve které byli psychologové dotazováni, **jaké metody používají při dopravněpsychologickém vyšetření**. Anketní lístek vyplnilo 33 psychologů. Vyhodnocení této ankety přineslo informace ohledně frekvence aktuálně používaných metod. Závěry bychom mohli charakterizovat takto:

1. Velký počet v současné době používaných metod (každý používá, co má nebo co umí, případně čemu věří).
2. U většiny používaných metod není stanoven vztah ke kritériu (dopravní chování či anamnestické údaje).
3. U mnoha metod nejsou k dispozici aktuální normy.
4. Jsou používány metody, které nejsou v oficiální distribuci v ČR.

2. Výběr metod a konstrukce nové metodiky

Následně se sešel expertní tým (tvořen zástupci řešitelů a dalších přizvaných odborníků), který stanovil metody určené pro sběr dat a případné zařazení do metodiky.

Pro výběr metod bylo stanoveno několik kritérií:

- a) Prevalence užívání mezi dopravními psychology
- b) Pokrytí všech oblastí, které mají být v rámci DPV prozkoumány
- c) Zastupitelnost metod (snaha začlenit více metod zaměřených na tu samou oblast)
- d) Zajištění autorských práv a dostupnost metody (v současnosti distribuována v ČR)

2. Výběr metod a konstrukce nové metodiky

Do sběru dat pro metodiku byly zařazeny následující metody:

Oblast osobnostních rysů:

- NEO-PI-R (NEO osobnostní inventář)
- TVP (Inventář dopravněrelevantních charakteristik osobnosti)
- IHAVEZ
- SPARO
- PSSI (Inventář stylů osobnosti a poruch osobnosti)
- Test ruky
- DBQ (Driver behavior questionnaire)

Oblast výkonových funkcí:

- Bourdon
- VMT (Vídeňský maticový test)
- D2 (Test pozornosti)
- IST-2000 R paměť
- CompACT-Co (Test koncentrace pozornosti)
- CompACT-SR (Reakční test)
- Test distribuce pozornosti
- Determinační test (Vilis, Psychosoft, Geta)
- Reakční test (Geta)

2. Výběr metod a konstrukce nové metodiky

Pro účely sběru dat v rámci tohoto projektu byl vytvořen **dotazník, který obsahuje sociodemografické a anamnestické údaje řidiče vzhledem k jeho řídičské kariéře**. Je administrován pomocí počítače. Informace ohledně dopravněpsychologického vyšetření vkládá psycholog. Údaje z dotazníku budou použity pro validizaci metodiky (jako externí kritérium).

Metody zařazené do sběru mají různé způsoby administrace (tužka-papír, počítač, dotykový monitor, klávesnice). U všech spolupracovníků evidujeme způsob administrace u každého testu. Při statistickém zpracování bude brán zřetel na formu administrace testu.

Principem vývoje metodiky je vždy (i) **vztah k externímu kritériu** (informace sbírané v rámci anamnestického dotazníku) a zároveň (ii) **vztah mezi jednotlivými metodami**, případná komezovatelnost nebo naopak negativní interakce jednotlivých proměnných.

2. Výběr metod a konstrukce nové metodiky

Podmínkou pro zařazení metody do metodiky bude **dostatečné množství dat**, které umožní statistické zpracování norem a dalších psychometrických vlastností. **Klíčové pro zařazení metody do metodiky bude prokázání vztahu metody k dopravnímu chování.**

V současnosti probíhají jednání o **zařazení metod z baterie VTS EST** do sběru dat.

3. Sběr dat

Sběr dat je naplánován do 7/2014. Do projektu se zapojilo celkem **22 spolupracovníků**, kteří sbírají výsledky:

PhDr.Jiří Bauer,PhD.
PhDr.Lenka Brichová
PhDr.Lenka Bukovská
PhDr.Adéla Doležalová
MUDr.PhDr.Luděk Dvořák
PhDr.Irena Faltejsková
Mgr. Milan Hon
PhDr.Ing.Milan Hrdina
Mgr. Markéta Kumpoštová
Mgr. Martina Kopečková
PhDr.Kateřina Kováčová

Mgr. Jana Kříhová Podzemná
Mgr. Dominika Motyková
PhDr.Ing. Jiří Pavlát
Mgr. Iveta Sigmundová,MBA
PhDr.Alexandra Švecová
PhDr.Jitka Šebová Šafaříková
Mgr. Petr Tománek
Mgr. Daniela Voláková
Mgr. Lenka Vybíralová
PhDr. Michal Walter
PhDr.Iva Wittnerová

3. Sběr dat

Všichni spolupracovníci si zvolili, jaké metody budou sbírat a podle toho v rámci tohoto projektu obdrželi zdarma:

- počítačový program anamnestického Dotazníku pro řidiče
 - počítačový program Testu distribuce pozornosti a dotazníku DBQ
 - počítačový program HTS (Hogrefe Testsystem), pokud ho nevlastnili
 - metody firmy Hogrefe-Testcentrum v počítačové či papírové verzi, pokud je neměli k dispozici
 - příručky k těmto metodám
 - test ruky (podnětový materiál, text k administraci a interpretaci, kurz)
- Jejich jména budou uvedena v seznamu spolupracovníků ve vydání metodiky.
- Obdrží metodiku zdarma po jejím vydání.

4. Struktura nové metodiky

Metodika **bude obsahovat 2 části:**

1. Teoretickou část – budou popsány jednotlivé **skupiny řidičů** (s důrazem na rizikové skupiny) – profesionální řidiči, vybodovaní řidiči, mladí řidiči, starší řidiči, řidiči s adiktologickou anamnézou, řidiči před vrácením ŘO za agresivní přestupky (včetně rychlosti). Jejich specifika a doporučení pro diagnostickou práci. Budou popsány doporučení pro používání metodiky (např. alternativní využití jednotlivých testů) u těchto skupin.

2. Testová část – popsány budou jednotlivé metody, jejich psychometrické vlastnosti a psychometrické vlastnosti metodiky jako celku. Uvedeny budou také normy pro dané metody, vypočítané na základě dat získaných v tomto projektu.

Samotné psychodiagnostické metody metodika obsahovat nebude (ty jsou dostupné u vydavatelů a jednu metodu není možné publikovat 2x).

5. Dostupnost a termín vydání

Metodika bude k dispozici jako **monografická publikace** vydaná vydavatelstvím Hogrefe-Testcentrum Praha na konci roku 2015.

Po vydání metodiky budou k dispozici specializované vzdělávací kurzy pro práci s novou metodikou.

KATEDRA
PSYCHOLOGIE

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Děkujeme
za
pozornost.

matus.sucha@upol.cz
dana.cernochova@email.cz